

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและช่วยพัฒนาประเทศ ดังนั้น ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา จึงพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2542 : 8-9) ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายจัดการศึกษาระดับอนุบาลให้สอดคล้องกับที่บัญญัติไว้ในราชกิจจานุเบกษา โดยเตรียมความพร้อมในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้นักเรียนอายุ 3 - 5 ปี ซึ่งกรมวิชาการ (2546 : 3) ได้กำหนดปรัชญาการจัดการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรว่า

“...เป็นการพัฒนาดังแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพได้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง และสังคม...”

จากปรัชญาการศึกษาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2535 : 1 - 3) จึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดเตรียมความพร้อมและจัดประสบการณ์สำหรับเด็กวัยนี้ เพราะเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโต และมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับนี้จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กเพื่อเป็นการส่งเสริมและปลูกฝังเจตคติที่ดีในการเรียน การทำงาน การคิด การสังเกต และการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ให้เด็กมีความสุขในการเรียนด้วย

สำหรับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในทุกระดับรวมทั้งระดับอนุบาลทั้งในส่วน
ของภาครัฐบาลและภาคเอกชน ผู้บริหารต้องเป็นหลักในการดำเนินงาน และเป็นผู้คอยประสาน
ความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาโรงเรียนและพัฒนางานวิชาการ อันเป็นงานหลักและเป็น
หัวใจของการดำเนินงานในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารต้องแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำของตนเพื่อ
ทำให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาให้ความร่วมมืออย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้การดำเนิน-
งานบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด เพราะว่าการกำหนด
ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารใน
การดำเนินงานขององค์กร (กิตติพันธ์ รุจิรกุล, 2529 : 13) ซึ่ง แอนดรู ฮัลพิน (Andrew Halpin,
1966 : 88 - 89) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำ 2 มิติ คือ มิติมุ่งงานและมิติ มุ่งสัมพันธ์ โดยมิติ
มุ่งงาน ผู้บริหารต้องแสดงออกในการปฏิบัติงานกับผู้ร่วมงานโดยมีงานเป็นศูนย์กลาง
มีการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนทุกขั้นตอน ส่วนมิติมุ่งสัมพันธ์เป็นการแสดงออกของผู้บริหาร
ต่อผู้ร่วมงานให้ความช่วยเหลือเคารพในความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ร่วมงาน ผู้บริหารที่
สมบูรณ์แบบที่สุด คือผู้บริหารที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำมุ่งงานสูงและมุ่งสัมพันธ์สูง

ในปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลได้ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมภาวะผู้นำ ทั้งนี้เพราะ
โรงเรียนอนุบาลมีกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติมากขึ้นกว่าเดิม ปัญหาที่ต้องเผชิญคือ ทำอย่างไรจึงจะ
ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มหรือภายในโรงเรียนอนุบาลปฏิบัติงานด้วยความพอใจเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพ
ในการทำงาน และทำให้เกิดประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539 : 81)
ด้วยเหตุนี้เองพฤติกรรมภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียน

นอกจากพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารแล้ว ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ
การมีส่วนร่วมในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาการซึ่งในโรงเรียนอนุบาลคือการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หากโรงเรียนอนุบาลใดมีผู้บริหารที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำด้าน
มุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในด้านการจัด
ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ก็น่าจะส่งผลให้โรงเรียนอนุบาลสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมี
ประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และตาม
เป้าหมายของโรงเรียนได้ (สมปราชญ์ จอมเทศ, 2516 : 67) เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้ผู้ร่วมงาน
เกิดการยอมรับและร่วมมือกันจากทุกฝ่าย ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 (2542 : 9 - 28) หมวด 1 มาตรา 8 (2) ว่าด้วยหลักการจัดการศึกษาให้สังคมและผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และหากผู้บริหารมีส่วนร่วมด้วยจะทำให้การดำเนินงานของโรงเรียน
อนุบาลมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพราะการที่ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนร่วม
ดังกล่าวทำให้ผู้บริหารมีโอกาสรับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาคิดดีขึ้น และหากเป็นปัญหาเร่งด่วน

หรือปัญหาเฉพาะหน้าผู้บริหารสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนร่วมคิดในการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งการมีส่วนร่วมถือว่าสำคัญสุด การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป้าหมายต่าง ๆ ทำให้เกิดความกระตือรือร้น ทำให้งานบรรลุตามที่มีส่วนกำหนด และยังหมายถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกิจต่าง ๆ ขององค์การได้ (สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2542 : 127)

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมในงานทุกด้านของหน่วยงาน มีบทบาทที่สำคัญมากกับการบริหารงานในหน่วยงาน เพราะงานจะประสบผลสำเร็จได้ หน่วยงานจะมีความมั่นคง ผู้บริหารต้องมีทักษะและกระบวนการที่ดีในการทำงาน และการมีส่วนร่วมของผู้บริหารถือว่ามีความสำคัญมากเพราะจะทำให้ทราบถึงการทำงานของผู้ร่วมงาน ปัญหาของงาน และเพื่อร่วมแก้ไขปัญหางานนั้น ๆ

เมื่อพิจารณาถึงโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในจังหวัดลำพูน ซึ่งมีการดำเนินงานตามระเบียบของสำนักบริหารคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แต่การดำเนินงานของแต่ละโรงเรียนก็มีความแตกต่างกันทั้งในส่วนของผู้บริหาร ภาวะผู้นำ การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการทำงาน ตลอดจนการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดลำพูน ว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนเป็นอย่างไร โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์แนวจัดประสบการณ์ การนำแนวประสบการณ์ไปปฏิบัติ การตรวจสอบและประเมินผลการจัดประสบการณ์ และการสรุปผลการจัดประสบการณ์เพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยศึกษาจากความคิดเห็นของครูผู้สอน เพราะครูเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย และปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของผู้บริหาร ผลการวิจัยน่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดลำพูน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดลำพูน ทั้งหมด จำนวน 209 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2547, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำพูน เขต 1, 2547)

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทฤษฎีของแอนดรู ฮัลพิน (Andrew Halpin, 1966 : 88 – 89) ด้านมุ่งงาน (Initiating Structure) และด้านมุ่งสัมพันธ์ (Consideration) กับการมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดลำพูน ในการวิเคราะห์แนวการจัดประสบการณ์ การนำแนวประสบการณ์ไปปฏิบัติ การตรวจสอบและประเมินผลการจัดประสบการณ์ และการสรุปผลการจัดประสบการณ์เพื่อหาแนวทางแก้ไข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชนในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมภาวะผู้นำ หมายถึง การแสดงออกในด้านมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดลำพูน

พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านมุ่งงาน หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงาน มีงานเป็นศูนย์กลางในการบริหารมีการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนทุกขั้นตอน

พฤติกรรมภาวะผู้นำด้านมุ่งสัมพันธ์ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงาน โดยมีคนเป็นศูนย์กลาง สร้างมิตรภาพโดยการช่วยเหลือไว้เนื้อเชื่อใจ เน้นนำให้ความอบอุ่นและให้ความผูกพันกับผู้ร่วมงานอยู่เสมอ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดลำพูน
 ครูผู้สอน หมายถึง ผู้จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
 จังหวัดลำพูน

การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่ผู้บริหาร
 เข้าไปแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจในการวิเคราะห์แนวการจัดประสบการณ์ การนำแนว
 ประสบการณ์ไปปฏิบัติ การตรวจสอบและประเมินผลการจัดประสบการณ์ และการสรุปผล
 การจัดประสบการณ์เพื่อหาแนวทางแก้ไข

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง การจัดแนวทางเพื่อพัฒนา
 เด็กปฐมวัยในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดลำพูน หมายถึง สถานศึกษาระดับปฐมวัยของเอกชน
 จำนวน 21 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนมงคลวิทยา โรงเรียนเลาหิจิตวิทยา โรงเรียนอนุบาล
 ไบบุญ โรงเรียนอรพินพิทยา โรงเรียนครุฑพัฒนา โรงเรียนอนุบาลธนรัตน์ โรงเรียน
 รพีเลิศวิทยา โรงเรียนอนุบาลลี โรงเรียนอนุบาลสาธิตวิทยา โรงเรียนอนุบาลคริสเตียนลำพูน
 โรงเรียนจิรพิทยา โรงเรียนอนุบาลบ้านทา โรงเรียนบ้านโฮ้งวิทยา โรงเรียนอนุบาลอรุณรัตน์
 โรงเรียนไบบุญป่าซาง โรงเรียนอรุณโรจน์ศึกษา โรงเรียนธรรมสาธิต โรงเรียนอนุบาลกุลภัทร
 โรงเรียนอนุบาลละอองทิพย์ โรงเรียนอนุบาลสิทธิวงศ์ศึกษา และโรงเรียนอรุณโรจน์